

De nieuwe **Brain-Bandstad** in het oosten des lands

De potenties van een universitaire grensregio

> De bevolking van Europa vergrijsst. Jongeren trekken naar de steden, waar hun opleidingen en werkgelegenheid zijn geconcentreerd. Het platteland loopt leeg. Grote steden worden megapolen-miljoenensteden - met toenemende verkeerscongestie, vervuiling, criminaliteit etc. De kosten van levensonderhoud stijgen.....

> De werkgelegenheid daalt niet alleen in de industrie, maar ook in de dienstensector . De oudere werknemers komen steeds moeilijker aan werk en dus aan inkomen. Zijn de miljoenensteden nog in staat om voor hun inwoners te zorgen? Meer en meer lijkt het erop, dat juist de ouderen de stad gaan verlaten en naar de dorpen op het platteland verhuizen, als ze daar de mogelijkheid toe hebben; de tweede woning wordt eerste woning.

> De ruimte in Nederland lijkt gepland. Toch ontbreken toekomstscenario's, waarin bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering verwerkt zijn. Daar komen de gevolgen van de vergrijzing nog bij. De maatregelen, die thans uitgevoerd worden aan de kust en de grote rivieren, moeten ons land droge voeten garanderen. Toch blijft het gebied ten noordwesten van de lijn Antwerpen-Groningen (de *Drooglijn*) kwetsbaar - dit met uitzondering van de kuststrook inclusief Europoort/Maasvlakte met zijn +5 m NAP. Er resteert aan de oostzijde van deze drooglijn - rekening houdend met de natuurgebieden als Veluwe, het rivierengebied en de Peel - maar een betrekkelijk smalle grensstrook bewoonbaar en waterveilig gebied lopend van Groningen naar Maastricht met in het zuiden een aftakking naar het Brabantse zand.

> In de tweede helft van de vorige eeuw is een groot aantal nieuwe - technische en algemene- universiteiten gesticht en werden bestaande instellingen uitgebouwd tot heuse universiteit. Als je op de kaart kijkt, ziet men, dat er een brede zigzag-vormige grensregio van universiteitssteden is ontstaan lopend van de universiteit Groningen via de TU-Twente, de LU-Wageningen, de universiteit van Nijmegen, de TU Eindhoven naar de universiteit van Maastricht. Deze universitaire grensstreek - een soort *Brain-Bandstad* in ontwikkeling - zal de komende eeuw een grote aantrekkingskracht voor nieuwe werkgelegenheid kunnen krijgen, een en ander ten koste van de Randstad. De universitaire steden van deze Bandstad bezitten de potentie om uit te groeien tot aantrekkelijke vestigingsplaatsen, niet alleen voor ouderen maar voor veel bredere bevolkingslagen.

> In de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog heeft er zich een vergelijkbare binnenlandse emigratie vanuit Noord Brabant naar het Nieuwe Waterweggebied afgespeeld. Er bestond in die tijd de noodzaak om dit haven- en industriegebied qua inwoneraantal te laten stijgen van 850.000 naar 1,6 mln inwoners. Deze emigratie betekende indertijd een ware cultuurschok voor de emigranten, van een plattelandscultuur met grote gezinnen in kleinschalige arbeidsverhoudingen naar het leven in de grote stad met door de overheid verzorgde collectieve voorzieningen.

> Thans aan het begin van de 21e -ICT-eeuw is het tijdperk van de eenpitters en de ZZP-ers aangebroken. Bestond er in de vorige eeuw het gevaar voor het ontstaan een eenzijdig opgebouwde beroepsbevolking door de oververtegenwoordiging van arbeiders, voor de 21^e-eeuwse Bandstad is een relatieve oververtegenwoordiging op hoger en universitair niveau te verwacht. Maar dat hoeft helemaal geen probleem te zijn , in tegendeel. De attractiviteit van de steden in de Bandstad kan

daar juist door versterkt worden. Maar daarvoor mag dan nog wel het een en ander verbeteren aan het imago van de betrokken steden, aan de status van hun universiteiten en aan hun culturele leven. Met steden als Groningen, Nijmegen en Maastricht zit het wat dit betreft wel goed. Upgrading verdienen vooral Enschede, Wageningen en Eindhoven. Was midden vorige eeuw de versterking van de collectieve voorzieningen in de grote steden het middel om een stad aantrekkelijk te maken, in deze eeuw zal juist 'verdorping' een belangrijke bijdrage leveren aan de gemeenschapszin, waarmee ook zelfredzaamheid van ouderen positief kan worden gestimuleerd.

> Met dit al kan de Bandstad, zeker als men ook denkt aan de universitaire relaties van Groningen met Bremen en Oldenburg resp. van Eindhoven met Aken en Leuven (ELAt), een interessant alternatief gaan vormen voor een overdrukke en -volle Randstad die inmiddels wel enige demografische verlichting kan gebruiken. Ook het recente voornemen van de TU Eindhoven en de universiteit van Tilburg om een gezamenlijke universitaire vestiging in het al als woonstad zeer populaire Den Bosch te stichten zet de Bandstad nog sterker op de kaart. Op termijn onvermijdelijke ontwikkelingen als het ontstaan van een waterrijke en demografisch uitgedunde Randstad als bescherming tegen de zee (zie o.m. de studie van het WNF en het RIKZ *Meegroeien met de Zee*) kunnen dan opgevangen worden in de Bandstad. Kortom, de komende decennia zal het motto zijn: van Randstad naar Bandstad (en Brabantstad).

=Jan Dirk Dorrepaal [ruimtelijk organisatorisch adviseur] Zevenhuizen/ Zuidplas

=Steven van Schuppen [onderzoeker en publicist over landschap, geschiedenis en ruimtelijke ontwikkeling] Den Haag

=Initiatiefnemers van www.dubbelkrimp.nl